

Patron roku 2023

"Wiadomości Elektrotechniczne" w numerze 1/2023 zamieszczają obszerny zestaw materiałów o Profesorze Tadeuszu Malarskim.

Prof. dr hab. inż. Tadeusz Malarski (1883-1952) Patron Roku 2023 w SEP w 140. rocznicę urodzin Profesora

Uchwała nr 235/2018-2022
Zarządu Głównego SEP z dnia 27 lipca 2022 r.
w sprawie ustanowienia patrona roku SEP 2023

§ 1

W roku 2023 przypada jubileusz 140. rocznicy urodzin prof. dr. hab. inż. Tadeusza Malarskiego (1883–1952) – profesora w Politechnice Lwowskiej, Śląskiej i AGH w Krakowie, fizyka i radiotechnika. Organizatora specjalności radiotechnika w Politechnice Lwowskiej i Śląskiej. W latach 1918–1921 był szefem służb radiotechnicznych w VI Armii Wojska Polskiego.

§ 2

Zgodnie z wnioskiem Oddziału Gliwickiego SEP i rekomendacją Centralnej Komisji Historycznej SEP – Zarząd Główny SEP ogłasza rok 2023 – Rokiem profesora Tadeusza Malarskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Prezes SEP
Piotr Szymczak
Piotr Szymczak

Słowo wstępne Prezesa SEP na temat Patrona Roku 2023 Stowarzyszenia Elektryków Polskich – prof. Tadeusza Malarskiego

Szanowni Państwo,
Koleżanki i Koledzy,

Rok 2023 zapowiada się jako rok bardzo trudny dla wszystkich Polaków zarówno w sferze życia prywatnego, jak i w sferach działalności zawodowej i społecznej. Społeczeństwo będzie borykało się ze skutkami kryzysu energetycznego, wynikającego głównie z wieloletnich zaniedbań i nieudolności polityków. Polska ma bardzo dobrze wykształconą kadrę inżynierską o wysokich kompetencjach, również w szeroko rozumianej branży elektroenergetycznej. Jednak działania polityczne nie pozwalają na wykorzystanie tych wielkich możliwości.

Stowarzyszenie Elektryków Polskich od wielu lat – co roku proponuje wybitnego naukowca-elektryka jako Patrona Roku. W ten sposób przypominane są sylwetki zasłużonych dla rozwoju polskiej elektryki we wszystkich jej aspektach. Na Patrona Roku 2023 wybrano prof. Tadeusza Malarskiego. Sylwetka pro-

fesora pokazuje, jak można twórczo i pożytecznie funkcjonować w bardzo trudnym otoczeniu.

Tadeusz Malarski urodził się 23 września 1883 r. w Dalewicach (pow. Miechów). Losy rodziny Malarskich potoczyły się tak, że Tadeusz, jak sam napisał w swoim życiorysie, od 14. roku życia pracował na swoje utrzymanie. Do szkoły powszechnej i gimnazjum uczęszczał w Krakowie, gdzie w roku 1902 zdał maturę. Studia rozpoczął na Wydziale Budowy Maszyn Szkoły Politechnicznej we Lwowie. Interesował się matematyką i fizyką, co spowodowało, że otrzymał propozycję asystentury. W Katedrze Fizyki prof. Tadeusza Godlewskiego pracował do 1927 r. Wiele czasu poświęcił studiom: termodynamiki, teorii kinetycznej gazów fizyki molekularnej oraz teorii fal elektromagnetycznych. W 1920 r. uzyskał stopień doktora nauk technicznych na podstawie rozpra-

wy „O wpływie filtrowania na hydrosolę”, a w roku 1925 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego (temat: „O zasadzie nieosiągalności absolutnego zera”). W 1927 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego fizyki na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej, a w 1936 r. na profesora zwyczajnego.

Prof. Tadeusz Malarski od pierwszych dni listopada 1945 r. pracował na Wydziale Elektrycznym Politechniki Śląskiej w Gliwicach jako kierownik Katedry Fizyki. Katedrę tę współorganizował od podstaw. Oprócz pracy na Politechnice Śląskiej prof. Tadeusz Malarski dojeżdżał do Krakowa, gdzie od 1945 r. na Wydziale Komunikacyjnym był zastępcą kierownika Katedry Fizyki dla wydziałów politechnicznych Akademii Górniczo-Hutniczej. Tam również organizował katedrę i laboratoria.

Spółeczności Stowarzyszenia Elektryków Polskich polecam zapoznanie się z działalnością prof. Tadeusza Malarskiego i niech każdy z nas znajdzie w tym bogatym życiorysie isierkę do aktywności w trudnym roku 2023.

Z koleżeńskimi pozdrowieniami

Sławomir Cieślak
prezes Stowarzyszenia Elektryków Polskich

Warszawa, 4 grudnia 2022 r.

Słowo wstępne Prezesa Oddziału Gliwickiego SEP

Szanowne Koleżanki,
Szanowni Koledzy,

Prof. Tadeusz Malarski był wybitnym uczonym, fizykiem i elektrykiem. Określając w dzisiejszych kanonach – uczonym interdyscyplinarnym. Jednak co innego po przeczytaniu artykułu o prof. Tadeuszu Malarskim skłania mnie do refleksji. Mianowicie, czy ówczesni profesorowie, wybitni uczeni, dziś zostaliby profesorami? Jak byliby oceniani przez sformalizowany system oceny naukowców? Czy ich prace zdobyłyby wystarczającą liczbę punktów? Czy stać by ich było na publikowanie własnych efektów pracy naukowej? W przypadku prof. T. Malarskiego to bardzo ważny szczegół, ponieważ z sobie tylko znanych powodów, często sprzeciwiał się publikowaniu osiągnięć swoich i jego podopiecznych. A przecież wiemy, że był ceniony za swoje osiągnięcia przez światowe środowisko naukowe.

Patrząc na obecną naukę z perspektywy prof. T. Malarskiego i jemu ówczesnych można zauważyć, że tworzymy przemysł produkcji makulatury. Uczonemu ocenia się na podstawie uzyskanych punktów za publikacje w uznanych czasopismach. Za opublikowanie wyników własnej pracy trzeba coraz częściej zapłacić wydawnictwu. Czy są na to pieniądze? Tak, z dofinansowań do prac badawczych i rozwojowych. Dofinansowania umacniają punkt widzenia, że to uczony musi uiścić opłatę za publikowanie własnych wyników pracy a nie czasopismo uczonemu. Na zasadzie opłaty za reklamę. Skoro realizacja projektów jest dofinansowana, a uczony musi publikować, to dlaczego nie wziąć za to opłaty? Skoro można zapłacić za wymaganą liczbę punktów, to dlaczego tego nie robić? Więc coraz częściej pojawiają się artykuły w uznanych czasopismach polegające na przeglądzie już opublikowanych wyników prac.

I teraz kolejne ważne pytanie: komu są potrzebne publikowane wyniki prac naukowych? Z mojego doświadczenia współpracy z przemysłem nie zauważyłem, żeby właściciele małych i dużych przedsiębiorstw często sięgali po te periodyki. Dla nich ważne są patenty i normy oraz potrzeby konsumenckie. A może chodzi o popularyzację nauki? Modne i lubiane stało się słuchanie o nauce, a częściej oglądanie filmów o ciekawostkach naukowych, jak funkcjonuje świat. I ważne, aby było to przedstawione w prosty sposób, aby można w 10-15 minut dowiedzieć się, jak działa elektrownia słoneczna albo jądrowa. Nie jest to jednak główna rola uczonych, choć o nauce warto umieć mówić prosto. Należy zatem postawić fundamentalne pytanie: czy publikowane wyniki prac uczonych są tylko dla uczonych?

Proszę nie brać tych słów za utyskiwanie, wręcz przeciwnie. Ustanawianie Patrona Roku jest świetną okazją nie tylko do poznania postaci zasłużonych i wybitnych elektryków, ale również do refleksji i spojrzenia na świat tamtych lat. Uczeni są niezbędni do zrozumienia i opisywania otaczającego nas świata, a mody wracają, więc może wróci moda na naukę sprzed 100 lat.

Ustanowienie prof. Tadeusza Malarskiego Patronem Roku 2023 zbiega się z 70-leciem Oddziału Gliwickiego SEP. Dlatego planujemy zorganizowanie uroczystości uczczenia pamięci prof. T. Malarskiego oraz obchody 70-lecia Oddziału Gliwickiego SEP na Wydziale Elektrycznym Politechniki Śląskiej w Gliwicach.

Marcin Fice
prezes Oddziału Gliwickiego SEP

Patron Roku 2023 polskich elektryków prof. Tadeusz Malarski (1883-1952)

Patron of the Year 2023 of Polish electricians
Professor Tadeusz Malarski (1883-1952)

Jerzy Hickiewicz, Piotr Rataj, Przemysław Sadłowski

Słowa kluczowe: Tadeusz Malarski, Politechnika Lwowska, Politechnika Śląska, radiotechnika

Artykuł przedstawia sylwetkę prof. Tadeusza Malarskiego – fizyka, radiotechnika, pioniera radiotechniki w Polsce, wykładowcy Politechniki Lwowskiej i Śląskiej. Miał wielkie zasługi w organizacji laboratoriów, wykładów i kierunków radiotechnicznych i teletechnicznych na tych uczelniach. Naukowo zajmował się fizyką, zwłaszcza koloidami oraz radiotechniką. W trakcie wojny z bolszewikami służył w Wojsku Polskim, dowodząc jednostkami radiotelegraficznymi.

Keywords: Tadeusz Malarski, Lviv Polytechnic, Silesian University of Technology, radio engineering

The article presents the profile of prof. Tadeusz Malarski, physicist, radio technician, pioneer of radio engineering in Poland, lecturer at the Lviv and Silesian Polytechnics. He had great contributions to the organization of laboratories, lectures and courses in radio and telecommunications engineering at these universities. Scientifically, he was involved in physics, especially colloids, and radio engineering. During the war with the Bolsheviks, he served in the Polish Army, commanding radiotelegraph units.

Rys. 1. Tadeusz Malarski w okresie międzywojennym (źródło: portal Szukaj w Archiwach)

W 1870 r. wprowadzono polski język wykładowy. W 1877 r. przekształcono ją w pełnowartościową czterowydziałową Szkołę Politechniczną. W 1890 r. powołano tam pierwszą polską katedrę elektrotechniki, którą w 1891 r. objął prof. Roman Dzieślewski. Dopiero w 1915 r. jego wychowanek Kazimierz Drewnowski rozpoczął organizację kierun-

ku elektrotechnika na nowopowstałej Politechnice Warszawskiej. Wszystko to pokazuje szczególnie, pionierską rolę Lwowa w historii polskiej elektrotechniki.

FENOMEN LWOWA

Początkowo od 1844 r. była to niemieckojęzyczna Akademia Techniczna, w której dzięki uzyskanej autonomii i samorządności Galicji, w 1870 r. wprowadzono polski język wykładowy. W 1877 r. przekształcono

Rys. 2. Gmach główny Politechniki Lwowskiej na pocztówce z 1911 r. (źródło: Polona)

Powstało jednak pytanie, czemu z autonomii i możliwości samodzielnego rządzenia w większym stopniu skorzystał Lwów niż Kraków, z większymi przecież tradycjami stołecznymi, położony

Dr hab. inż. Jerzy Hickiewicz, em. prof. Pol. Opolskiej (J.Hickiewicz@zw.po.edu.pl, ORCID 0000-0002-9194-4984), dr Piotr Rataj (ORCID 0000-0002-6211-0550), dr Przemysław Sadłowski (ORCID 0000-0002-8203-7995) – Pracownia Historyczna SEP w Opolu

Rok XCI 2023 nr 1

5

Pozostała część artykułu w nr. 1/2023 "Wiadomości"

Elektrotechnicznych" - [link do strony „WE”](#)